

Leren van oud-studenten | ROC van Twente

Hoe inclusief is onze leeromgeving en welke onderwerpen horen volgens studenten bij betekenisvol burgerschapsonderwijs? Deze vragen stonden centraal tijdens twee bijeenkomsten die op het ROC van Twente werden georganiseerd door de opleiding Verzorgende IG en Verpleegkunde en het practoraat Burgerschap: Kritisch denken en doen. Voelden oud-studenten zich welkom en gehoord tijdens hun opleiding? In hoeverre durfden studenten over moeilijke onderwerpen te praten? In dit artikel gaan we in op de geleerde lessen van deze bijeenkomsten voor het onderwijs. **JACQUELINE WILPSHAAR, FEMKE BIJKER**

BETEKENISVOL BURGERSCHAPSONDERWIJS EN EEN INCLUSIEVE LEEROMGEVING

De burgerschapskwalificatie ligt onder een vergrootglas en staat aan de voordeur van een verandering. De huidige inspanningsverplichting voor burgerschapsonderwijs blijkt in de praktijk te vrijblijvend en zal hierdoor overgaan naar examinering (Rijksoverheid, 2024).

In de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) van 1996 staat dat het middelbaar beroepsonderwijs, naast de voorbereiding op de arbeidsmarkt, ook de taak heeft om studenten voor te bereiden op hun rol als burger in de maatschappij.

Burgerschapsonderwijs is belangrijk omdat het studenten leert over hun rechten in de samenleving, zoals vrijheid van meningsuiting en omdat het studenten leert om kritische denkvaardigheden te ontwikkelen. Ook leert burgerschapsonderwijs studenten om respectvol met elkaar om te gaan ongeacht de verschillen. Het bespreken van onderwerpen zoals bijvoorbeeld discriminatie en pesten dragen bij aan een cultuur waarbij iedereen zich veilig en geaccepteerd voelt (Den Boer & Leest, 2021).

Echter, het is voor mbo-studenten niet duidelijk waarom ze burgerschapsonderwijs krijgen en wat er van hen verwacht wordt (Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs [JOB], 2018; JOB, 2024).

Vanuit het practoraat Burgerschap: Kritisch denken en doen en de opleidingen Verzorgende IG en Verpleegkunde is dit reden geweest om oud-studenten te bevragen. Welke onderwerpen zijn voor hen betekenisvol geweest nadat ze de opleiding hebben afgerond? Omdat burgerschapsonderwijs vraagt om

een inclusieve leeromgeving, hebben we in deze gesprekken stil gestaan hoe oud-studenten de inclusieve leeromgeving hebben ervaren (Willemse et al., 2015). Wanneer studenten zich geaccepteerd en gehoord voelen, ontstaat er een veilige leeromgeving om gevoelige onderwerpen te kunnen bespreken (Rijksoverheid, 2025). Vanuit het practoraat Burgerschap: Kritisch denken en doen verstaan we onder een veilige leeromgeving een inclusieve leeromgeving. Onder inclusie verstaan we: Voel je je welkom, wordt er naar je geluisterd, mag je

Bijeenkomst oud-studenten

De docent-onderzoekers

meedenken en kun je meebeslissen (Bijker, 2025).

OUD-STUDENTEN AAN HET WOORD

Oud-studenten van de opleiding Verzorgende IG en Verpleegkunde zijn uitgenodigd om met behulp van participatieve gespreksvoering hun bevindingen te delen. Participatieve gespreksvoering houdt in dat oud-studenten deskundig zijn over zichzelf. Het is het de rol van de gespreksvoerder om de deskundigheid van de oud-student naar buiten te halen (Delfos, 2009).

Volgens oud-studenten heeft het 'welkom voelen' tijdens de opleiding vooral te maken met het contact en de band die je met je studieloopbaanbegeleider hebt. Het gevoel dat je gehoord wordt en dat er iemand achter je staat is hierin belangrijk voor hen.

Dit hebben ze ervaren doordat ze werden geholpen door studieloopbaanbegeleiders bij bijvoorbeeld problemen op stage. Tijdens de opleiding konden studenten één op één bespreken waar ze tijdens de opleiding tegenaan liepen: 'Er werd

tijd voor je gemaakt en er werd echt naar jou en je verhalen geluisterd'.

Oud-studenten benoemden dat ze zich gemakkelijker open konden stellen naar hun studieloopbaanbegeleider omdat de relatie goed was: 'Je werd serieus genomen'.

Ze hebben zich ook welkom gevoeld doordat er aan het begin van de opleiding veel tijd werd besteed om elkaar te leren kennen. Daarnaast noemden zij dat de relatie met medestudenten in de klas belangrijk is om je welkom te voelen en helpt een gezellige en hechte klas hierbij.

Niet alles werd als positief ervaren. De oud-studenten voelden zich niet prettig bij stagedocenten die ze nog nooit eerder hadden gezien en wanneer er geen goede communicatie was tussen studieloopbaanbegeleiders en docenten. Deze onduidelijkheid gaf onrust bij de oud-studenten.

LESSEN VAN OUD-STUDENTEN VOOR HET ONDERWIJS

Oud-studenten vinden het belangrijk om tijdens de lessen burgerschap met elkaar te praten over normen en waarden. Ze vinden het zinvol om

les te krijgen over hoe om te gaan met onderwerpen als discriminatie, pesten en met mensen die anders denken. Vanuit hun toekomstige beroep willen ze meer leren over hoe je een goed gesprek met een zorgvrager voert, met welke wet- en regelgeving je te maken krijgt in de zorg en hoe politieke partijen hier tegenaan kijken. Kennis van andere culturen en hoe je rekening kunt houden met culturele verschillen vonden ze fijn om te leren in rollenspelen aan de hand van een casus uit hun beroepspraktijk.

Dit onderzoek bevestigt dat het welkom voelen en het gevoel hebben dat er naar je geluisterd wordt essentieel is en dat er sprake moet zijn van een relatie met docenten wanneer er voor de studenten moeilijke onderwerpen worden besproken. Door dit onderzoek zijn we opnieuw bewust

LUISTEREN IS ESSENTIEEL

geraakt hoezeer dit een fundamentele voorwaarde is voor goed burgerschapsonderwijs. Vernieuwend was ook om van oud-studenten zelf te horen wat betekenisvol burgerschapsonderwijs voor hen is.

- JACQUELINE WILPSHAAR IS DOCENT ONDERZOEKER PRACTORAAT BURGERSCHAP: KRITISCH DENKEN EN DOEN, DOCENT BURGERSCHAP ROC VAN TWENTE
- FEMKE BIJKEER IS PRACTOR BURGERSCHAP: KRITISCH DENKEN EN DOEN, ROC VAN TWENTE

Als je meer wil weten over de aanpak van dit onderzoek en de bronvermelding kun je mailen naar Jacqueline Wilpshaar, jwilpshaar@rocvantwente.nl